

L'Espà

Saldes

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: L'Espà.
Emplaçament Carretera de Saldes a Gósol, B-400, a l'esquerra després del mirador de l'Espà.

Coordenades:

Latitud: 42.2179
Longitud: 1.69264
UTM Est (X): 392097
UTM Nord (Y): 4674797

Classificació

Número de fitxa 08190-19
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XI-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari IPA núm. 3576.
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Varis propietaris
Fitxes associades:
[Sant Andreu de l'Espà](#)
Autoria de la fitxa Cortés Elía, M^a del Agua
Data de registre de la fitxa: dl., 22/10/2007 - 02:00

Descripció

Conjunt d'habitatges semi dispersos a l'entorn de l'església de Sant Andreu de L'Espà que configuren un dels nuclis habitats del municipi de Saldes. La major part dels habitatges han estat rehabilitats els darrers temps, tot i que encara hi ha tres que es troben en estat de conservació regular degut a que no es troben habitatges i l'abandó provoca el deteriorament progressiu, es tracta de l'un edifici municipal que havia sigut l'escola, de Can Capdevila i Can Farines; de la resta de cases només cal Jep Costa està habitada permanentment, i cal Gascó i una casa al costat de l'escola s'utilitzen de cap de setmana. L'estructura dels habitatges és similar, cases de planta, pis i golfes sota teulada a doble vessant i amb baluard que tanca l'era entre la casa i els coberts. Hi ha altres masos dispersos a l'entorn d'aquest nucli, cal Blau, cal Bigardó, cal Vicenzó, la Farga de Feners.

Història

El nucli de L'Espà probablement té els seus orígens el segle XI, quan és documentat el castell (avui perdut) propietat dels comtes de Cerdanya, al segle XII ja consta com a propietat dels Barons de Pinós. El 1306 el baró de Pinós alertava sobre la situació i la poca cura que es tenia del castell, essent infeudat a Bernat de Gósol juntament amb els llocs de Sorribes i el terme del castell de Gósol el 1324. Al segle XV ja no s'esmenta el castell. Durant època moderna es manté el poblament i es restaurà l'església. A principis del segle XX s'inicià l'explotació dels lignits, començant l'explotació amb la mina Clara (1931) amb la construcció d'un telefèric que comunicava L'Espà amb els Hostalets (Vallcebre); l'explosió de 1944 provocà més de 30 morts i l'explotació va ser clausurada, amb la conseqüent despoblació de la zona i progressiu abandonament. Darrerament s'han recuperat forces habitatges com a segona residència esdevenint un petit nucli turístic. En el fogatge de 1497 hi havia cinc cases entre L'Espà i Feners, en el de 1553, 12 cases i la rectoria. En el cens de Floridabalanca del 1708 hi havia 34 veïns, i al 18030, 23 veïns. Degut a la crema dels llibres parroquials durant la Guerra Civil no disposem de documentació referent als habitants i a les cases. L'església de Sant Andreu de L'Espà és citada l'any 1260 a documentació de la Baronia de Pinós i Mataplana (Baronies, vol III, pàg. 195) quan Galceran de Pinós confirma els privilegis que els Comtes de Cerdanya havien concedit als habitants de Feners i parròquia beati Andrea dex Espaa. Des d'aquest moment es segueixen les cites fins al 1822. El topònim utilitzat en els primers moments és Aspà, Lespaa o Espaa. El 1314 el capellà de Sant Andreu de L'Espà arrendava per dos anys l'església a Pere Companyó, sacerdot, que cobraria 50 sous per la feina i tindria una família que li ajudaria. Pere Fortuny, rector de Saldes, el 1324 acordà amb Ramon de Sant Sadurní, senyor del Sull, que durant un any residiria al Sull, serviria a l'església de Sant Salvador i diàriament oficiaria a la capella de Sant Sebastià i ajudaria al capellà de Maçaners officiant a l'església de Maçaners a les sufragànies, probablement la de Molers.

Bibliografia

AA.VV. (1998). Saldes. Àmbit de Recerques del Berguedà. Ajuntament de Saldes. COSTA, A. ; CLARET, J.M. (1988). L'Espà. Actuacions urbanístiques. A L'Erol, núm. 25. Berga. Inventari Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, fitxa núm. 3576. Generalitat de Catalunya. 1990. SERRA VILARÓ, J. (1930). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. 3 vols. Reedició de 1989 del Centre d'Estudis Baganesos.

